

Bericht van Expertisenetwerk Leidingen in Waterstaatswerken

Leggerwijziging en parallelle leidingen Vastleggen voor de toekomst

Inleiding

In de legger van waterkeringen ligt vast wat het vereiste minimumprofiel is van de waterkering. Tevens zijn in de legger de diverse zoneringen van de waterkering aangegeven behorend bij de Keur van het waterschap. Deze zoneringen hebben een juridisch karakter, maar zijn mede bepaald op basis van technische uitgangspunten. Binnen deze zonering zijn werken van derden vergunning-/meldingsplichtig bij het waterschap en op deze manier borgt het waterschap de waterveiligheid door het stellen van voorschriften.

Door wijziging van bijvoorbeeld de waterkeringsnormen of het profiel van de waterkering door dijkversterking kan het nodig zijn om de legger aan te passen. Dit kan gevolgen hebben voor de aanwezige Niet Waterkerende Objecten, waaronder leidingen (ook de zogenaamde “buitenleidingen”, dat zijn leidingen die buiten het werkingsgebied van de legger ligt). Voor alle duidelijkheid: het gaat hierbij dus niet om het eigendom van de ondergrond (privaat recht) maar om het juridische kader voor het waterschap als bevoegd gezag (publiek recht).

Leidingen en risico voor waterveiligheid

In het dichtbevolkte Nederland is het onvermijdelijk dat leidingen in het werkingsgebied van de legger worden gelegd. Echter: leidingen vormen een risico voor de waterveiligheid. Als een leiding faalt kan het dijklichaam bezwijken of worden aangetast (bijvoorbeeld schade aan de bekleding, uitspoeling, verweken en afschuiven) en daarmee komt de waterveiligheid in gevaar.

Om dit risico te beperken dienen de leidingen binnen het werkingsgebied van de legger aan eisen en beleid van het waterschap te voldoen. Hiervoor wordt door de waterkeringbeheerders gebruik gemaakt van de NEN 3650 serie, waarin de NEN 3651 aanvullende eisen stelt voor leidingen in waterstaatswerken. Daarnaast is er nog beleid van de waterschappen dat in enkele gevallen strengere eisen stelt dan de norm om het risico nog verder te beperken. Een voorbeeld hiervan is het voorschrijven van een ongelede leiding om het risico van een sluipend lek te beperken.

Zonering van de leiding

Binnen het werkingsgebied van de legger kent de leiding ook haar eigen zonering, conform de NEN 3650 serie. Deze zonering heeft een technisch karakter. Het kernbegrip hierin is de veiligheidszone. Deze veiligheidszone is de optelsom van de stabiliteitszone van de waterkering (grens van de maatgevende afschuificirkel) en de halve ontgrondingskuil die ontstaat bij een falende leiding. Als een leiding binnen deze zone ligt, tast zijn ontgrondingskuil het waterkerend vermogen van de waterkering aan. De breedte van deze zone wordt gemeten vanaf de teenlijn van de waterkering en is per locatie en per leiding verschillend. Binnen deze zonering moet de leiding voldoen aan de NEN

3650 serie en eventueel aanvullende eisen en beleid van het waterschap.

De veiligheidszone volgens de NEN 3650 serie heeft een relatie met het werkingsgebied van de legger. Hierbinnen is de leiding vergunningplichtig waarbij binnen de veiligheidszone zwaardere eisen worden gesteld. Het is daarom aan te bevelen hiermee rekening te houden bij het vaststellen van de afmetingen van het werkingsgebied van de legger. Elk waterschap kan zelfstandig keuzes hierin maken en over het vergunningenbeleid.

Mogelijke gevolgen van wijziging legger

Een leggerwijziging kan voortkomen uit verschillende situaties, met mogelijk effect op een aanwezige leiding. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij een dijkversterking doordat de waterkering groter wordt en hiermee ook de leggergrenzen kunnen verschuiven. Daarbij is ook de ligging van de leiding ten opzichte van de waterkering van belang: parallel aan de waterkering of kruisend.

Een bijzondere situatie speelt bij parallelle leidingen die door voor de leggerwijziging vergunning vrij waren en na de leggerwijziging (door verschuiving van leggergrenzen) vergunningplichtig zijn. Daardoor kan een bestaande parallelle leiding (die eerst een 'buitenleiding' was) binnen het werkingsgebied van de legger komen te liggen. De leiding moet dan aan de eisen en het beleid van het waterschap voldoen. Dat kan betekenen dat een watervergunning door het waterschap moet worden afgegeven. In dat geval is een nadeelcompensatieregeling dan meestal van toepassing.

Aanpassen/verlenen vergunning en mogelijk aanpassen leiding

In de bijzondere situatie dat een bestaande 'buitenleiding' binnen het werkingsgebied van de legger komt te liggen is het van belang om samen met de netbeheerder na te gaan wat de consequenties zijn voor de leiding.

Het is daarbij aan te bevelen om het juridisch kader voor de 'buitenleiding' aan te passen, zodat dit voor de toekomst, bijvoorbeeld bij een volgende leggerwijziging of een mogelijk handhavingstraject, eenduidig vastligt. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van ambtshalve vergunning verlenen, waarbij het bevoegd gezag uit eigen beweging (zonder dat er een aanvraag ligt) een watervergunning verstrekt of wijzigt.

Als de 'buitenleiding' dient te worden aangepast, zal het waterschap, als veroorzaker (van de leggerwijziging), de netbeheerder daarvoor opdracht te geven. De buitenleiding ligt in de oorspronkelijke situatie buiten het werkingsgebied van de legger en is dus niet vergunningplichtig. Door leggerwijziging komt die hier binnen te liggen. In die gevallen is een nieuwe vergunning noodzakelijk, óf ambtshalve verleend of aangevraagd door de netbeheerder. Indien het om een dijkversterking gaat, vraagt de netbeheerder voor het nieuwe ontwerp van de dijk een nieuwe watervergunning aan.

Als de 'buitenleiding' niet hoeft te worden aangepast, zal samen met de netbeheerder worden nagegaan of de bestaande vergunning moet worden aangepast. De buitenleiding ligt buiten het werkingsgebied van de legger en heeft dus geen vergunning nodig. Er zal dus geen bestaande Watervergunning zijn. In de nieuwe situatie zal er wel een vergunning noodzakelijk zijn. Met de netbeheerder kan overlegd worden wat de consequenties zijn van de leiding binnen het

werkingsgebied van de legger (ook binnen de veiligheidszone?) en op welke wijze de nieuwe leiding wordt voorzien van een Watervergunning (ambtshalve of op aanvraag).

Advies

Het is aan te bevelen om bij aanleg van een leiding die bij de huidige legger vergunning vrij is, maar na toekomstige dijkversterking vergunningplichtig wordt, de netbeheerder daar nu over te informeren en hem/haar te bewegen de leiding op grotere afstand van de waterkering aan te leggen. Daarmee kunnen toekomstige kosten voor de leiding- en waterkeringbeheerder worden bespaard.

Binnen het werkingsgebied van de legger is het juridisch kader voor de leidingen veelal geborgd met een adequate watervergunning.

Bij wijziging van de leggergrenzen ten opzichte van de ligging van een leiding door handelen van het waterschap, dient meestal een nieuwe watervergunning te worden aangevraagd.

In het bijzondere geval dat door dit handelen een bestaande 'buitenleiding' binnen het werkingsgebied van de legger komt te liggen (en hierdoor vergunningplichtig wordt), kan de vergunning zo nodig ambtshalve worden verleend.

Het is vanzelfsprekend dat de processen in overleg met de betrokken netbeheerder worden doorlopen. In alle gevallen wordt geadviseerd om betrokken netbeheerders (zo mogelijk al vooraf) bij een te wijzigen situatie te informeren over de mogelijk consequenties van de wijziging en de te ondernemen stappen. Hiervoor is het nodig dat de kering- en netbeheerders in een vroeg stadium elkaar op de hoogte houden van plannen voor dijkversterking en leidingaanleg of leidingvervanging.

Jos Vermeulen,
Interim secretaris ELW

3 oktober 2019

Kernboodschap ELW

Het Expertisenetwerk Leidingen in Waterstaatswerken is toonaangevend voor beheerders van waterstaatswerken, zoals dijken en belangrijke (vaar)wegen, in Nederland. Het Expertisenetwerk is vanuit STOWA actief in regelgeving voor leidingen in Nederland. Daarnaast biedt het Expertisenetwerk een kennisbank en forum voor de beheerders van waterstaatswerken.